

Centrum pro výzkum kolektivní paměti FSV UK

Seminář

Paměť a čas

(15. - 16. prosince 2016)

Rytířská 31, místnost 201 (2. patro)

Čtvrtek 15. prosince 2016

9.30-10.30

Časová orientace ve vzpomínkách romských pamětníků

Helena Sadílková (FF UK)

Jedním ze zásadních způsobů orientace v rozhovorech s pamětníky jsou časové údaje, které jejich osobní a rodinnou historii umožňují ukotvit v rámci historie určitého zkoumaného období a regionu. Porozumění časovým odkazům a jejich významům v rámci komunikace mezi narátorem a výzkumníkem, který rozhovor vede, ovšem není samozřejmostí, zejména v případě menšinových společenství, jejichž kolektivní paměť se různými způsoby odchyľuje od sdílené kolektivní paměti většinové společnosti, uprostřed které žijí. Na příkladu rozhovorů s romskými pamětníky druhé světové války a poválečného osídlování českých zemí Romy ze Slovenska se ve svém příspěvku zaměřím na způsoby, jakými svoje životní příběhy časově ukotvují právě tyto pamětníci.

10.30-11.30

Trvat neznamená být stejný: O paměti, tělech a časech

Barbora Spalová a Karel Čada (FSV UK)

Benediktinské kláštery v Evropě jsou symbolem západního monasticismu obecně (Hervieu-Léger 2013, Jonveaux 2013). Každá živá komunita je svébytným světem, k jehož konstitučním znakům patří oddělení se od „světa“, více či méně dokonalá soběstačnost a život podřízený utopické vizi (Séguy) bratrského společenství, které si „vzájemně pomáhá do nebe“. Klášterní čas je do detailů rozplánován a organizován podle tohoto cíle. V Praze však od roku 2007 žije drobná benediktinská komunita, která je fondací do značné míry experimentální komunity Venio z Mnichova. Experiment trvající již 90 let spočívá především v tom, že sestry žijí jak benediktinskou klauzuru, tak mají světská povolání. Jejich zkušenost s pohybem jak v klášterním, tak „světském“ čase vyvolává inovace v obou těchto světech. Náš argument tkví v tom, že tyto inovace jsou možné díky vtěleným habitům pěstovaným a předávaným více jak patnáct století, kde paměť je aktivním výkonem dalších a dalších generací mnišek, který propojuje jednotlivé okamžiky klášterní každodennosti v živou tradici. Zároveň ovšem tyto inovace staví na primátu smyslu před vykonáváním tradice, a tak zůstává otázkou, jak dlouho zděděný habitus inovace vydrží.

11.30-12.30

Čas a paměť (literatury) v polské literární reportáži"

Michala Benešová (FF UK)

Tématem příspěvku bude problematika vztahu času a paměti ve vybraných textech současných polských reportérů. I v českém prostředí (mimo jiné díky stále početnějším překladům do češtiny) se v poslední době zvyšuje zájem o specifický žánr polské tzv. literární reportáže. Tento žánr, pohybující se na pomezí žurnalistiky, literatury faktu a beletrie, je přitom současně dobrým příkladem využití určitých intertextuálních operací vědomě pracujících s různým typem vztahů mezi staršími a aktuálními texty. Reportážní texty díky tomu pomáhají udržovat „paměť literatury“ prostřednictvím dialogu se staršími texty (a tento dialog může nabývat nejrůznějších forem), ale také paměť o popisovaných událostech. V rámci takového intertextuálního dialogu nabývá zvláštní důležitosti, mimo jiné, významová aktualizace starších textů, respektive různé způsoby překlenování časové propasti mezi staršími a aktuálními texty (či způsoby, jak si v různých časech vybrané události či situace pamatujeme).

Pátek 16. prosince 2016

9.30-10.30

Gramofon a soul: od záznamu času k první retro subkultuře

Radim Hladík (FSV UK)

Příspěvek se zabývá médiem gramofonové desky z hlediska jejích technických a kulturních aspektů. Vynález fonografického záznamu poprvé v historii umožnil archivovat čas v jeho trvání. V příspěvku se budu zabývat důsledky nové technologie časového záznamu na hudební estetiku, zejména jejich reflexí v díle Theodora Adorna, který na jedné straně viděl fonograf jako nástroj další komodifikace kultury, a na druhé straně uvažoval o mechanismu reprodukce zvuku jako o potenciálním stimulu pro kritický poslech. Adornovy úvahy vycházející z technologie fonografického záznamu budu kontrastovat s kulturním uplatněním vinylových nahrávek v severoanglické subkultuře northern soulu v 60. letech 20. století. Tato subkultura pomocí kreativních postupů narušila segmentovaný poslech a umožnila spojení jednotlivých záznamů do souvislého a neustále se měnícího proudu hudby během celonočních tanečních akcí. Tato subkultura se také snažila vyhnout komerční hudbě, což ji přivedlo k vyhledávání starých nahrávek a preferenci zapomenutých umělců. Archivace času tak umožnila vznik první retro subkultury, u níž byl obrat k minulosti definujícím prvkem.

10.30-11.30

Společný prostor a společný čas: výročí 2018 a česko-slovenské vztahy
Eliška Tomalová (FSV UK)

V roce 2018 budou Česká i Slovenská republika připomínat osmičková výročí (1918, 1938, 1948, 1968) s důrazem na roky 1918 a 1968 - jako hlavní milníky československých dějin, které mají potenciál rezonovat i v mezinárodním prostředí a stát se tak tématem naší vnější prezentace a historické diplomacie. Již nyní, ve fázi příprav, se projevuje rozdílné chápání významu společného dědictví Československa (ze strany hlavních institucionálních aktérů zapojených do organizace výročí). Téma nabízí vhodný rámec pro analýzu vnímání společného času a prostoru na příkladu společných československých dějin. Mezi hlavní problematické roviny patří kumulace výročí v daném roce (v bilaterálním i multilaterálním kontextu), souvislost historických témat s aktuálními, vypořádání se s důrazem značky Československo a Česká/Slovenská republika a vhodnost vytvoření společného narativu směrem k domácímu a zahraničnímu publiku.

11.30-12.30

Paměť a obraz

Irena Řehořová (FHS UK)

Obrazy se v dnešní době stávají významnými médii kulturní i individuální paměti. Minulost je čím dál častěji zprostředkována nikoli popisem, ale vizuální reprezentací: fotografií, videem, dokumentárním či hraným filmem. Způsob podání přitom výrazně ovlivňuje naše vnímání a hodnocení uplynulých událostí, ale také schopnost porozumět souvislostem a začlenit společenské jevy do širšího kontextu. Ve svém příspěvku bych se ráda zabývala rolí, jakou hrají obrazy v procesech individuálního i sociálního vzpomínání a pokusila se přiblížit, v čem je vnímání minulosti přes obraz odlišné od jejího zprostředkování verbálním popisem. V rámci těchto úvah se budu zabývat např. otázkou, jaká očekávání jsou s vizuálními reprezentacemi spojována, pokud jde o jejich historickou věrnost (do jaké míry tato očekávání vycházejí z “bezprostřednosti” obrazů?; jaké časové roviny vstupují do jejich interpretace?). V čem spočívá v současné době hojně diskutovaná “moc” obrazu? Měly by být obrazy cenzurovány, např. kvůli etickým principům?

Prosím referenty, aby brali v úvahu, že přidělený čas je určen k přednesení příspěvku i k následné diskusi. V optimálním případě by se vlastní referát měl pohybovat mezi 20-25 minutami, aby zůstal čas na diskusi!!!